

ประวัติจังหวัดลำปาง

จังหวัดลำปาง เป็นจังหวัดที่มีอายุเก่าแก่ไม่น้อยกว่า ๑,๓๐๐ ปี มีชื่อเรียกขานกันหลายชื่อ ซึ่งปรากฏหลักฐานตามตำนานต่าง ๆ รวม ๑๑ ชื่อ ได้แก่ กุกกุกนคร ลัมภักกับปะนคร ศรีนครชัย นครเวียงคอกวัว เวียงดิน เขลางค์นคร นครลำปางคำเขลางค์ อาลัมภางค์ เมืองลคร และเมืองนครลำปาง จากการที่เรียกขานกันว่า “กุกกุกนคร” แปลว่าเมืองไก่ ดังนั้น ตราประจำจังหวัดลำปาง คือ **“ไก่ขาว”**

จังหวัดลำปาง สร้างเมื่อ พ.ศ.๑๒๒๓ จากหนังสือพงศาวดารโยนกกล่าวว่า “สุพรมฤชา” สร้างเมืองเพื่อให้ เจ้านันทยศ โอรสพระนางจามเทวี ครองคู่กับเมืองทริภุญชัย (ลำพูน) ให้ชื่อเมืองว่า “นครเขลางค์” ต่อมาเปลี่ยนเป็น “นครอัมภางค์” และเปลี่ยนชื่อเป็น “นครลำปาง” ในภายหลัง

ในสมัยโยนกเชียงแสน นครลำปางเคยตกอยู่ภายใต้อำนาจของขอม เคยเป็นเมืองประเทศราชของพม่าและเมืองเชียงใหม่ ในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี **“เจ้าทิพย์ช้าง”** สามารถขับไล่พม่าออกจากเมืองลำปางได้สำเร็จ จึงได้รับการสถาปนาเป็น **“พระยาสุรสีห์ไชยสงคราม”** ขึ้นครองนครลำปาง ในปี พ.ศ.๒๒๗๙

ในปี พ.ศ.๒๓๐๗ **“เจ้าแก้วฟ้า”** พระโอรสของเจ้าทิพย์ช้างได้ขึ้นครองนครลำปาง และเป็นต้นตระกูล ณ ลำปาง ณ ลำพูน รวมทั้ง ณ เชียงใหม่ ในเวลาต่อมา และมี **“เจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต”** เป็นผู้ครองนครลำปางองค์สุดท้าย

จังหวัดลำปางได้ประกาศจัดตั้งเป็นจังหวัด ในปี พ.ศ.๒๔๓๕ (สมัยรัชกาลที่ ๕) โดยขึ้นอยู่กับมณฑลพายัพสมัยหนึ่ง (พ.ศ.๒๔๔๓) ต่อมาแยกเป็นมณฑลมหาสารคาม ในปี พ.ศ.๒๔๕๘ ซึ่งในเวลาต่อมาได้มีประกาศยกเลิกมณฑลทั่วราชอาณาจักร ลำปางจึงมีฐานะเป็น **“จังหวัดลำปาง”** ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการอาณาจักรสยาม พ.ศ.๒๔๗๖

ข้อมูลทั่วไปจังหวัดลำปาง

ตราประจำจังหวัดลำปาง

รูปไก่ขาวยืนอยู่ในซุ้มมณฑปพระธาตุลำปางหลวง

หมายถึง ไก่เผือก เป็นสัญลักษณ์ที่มีมาตั้งแต่สมัยเมืองกุกกุฏนคร (ตำนานเมืองลำปาง) และได้กลายเป็นสัญลักษณ์สำคัญ โดยปรากฏเครื่องหมายไก่เผือกคู่กับดวงตราแผ่นดินในศาลากลางเมืองลำปาง ตั้งแต่สมัยเริ่มเปลี่ยนที่ทำการเมืองจาก "เค้ายาหลวง" เป็นศาลากลางเมืองนครลำปางขึ้น ในสมัยเริ่มสร้างศาลากลางหลังแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒

ซุ้มมณฑปที่วัดพระธาตุลำปางหลวง เป็นศิลปกรรมล้านนาที่งดงามมาก วัดพระธาตุลำปางหลวง เป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองลำปาง มีองค์พระเจดีย์ที่บรรจุพระบรมเกศาธาตุของพระพุทธเจ้าเป็นที่เคารพสักการะของพุทธศาสนิกชนทั่วโลก

ดอกไม้ประจำจังหวัด ชื่อดอกไม้ ดอกธรรมรักษา

ต้นไม้ประจำจังหวัด ชื่อพรรณไม้ กระเจา หรือ ขะจาว ชื่อวิทยาศาสตร์ Holoptelea integrifolia

คำขวัญของจังหวัดลำปาง

"ถ่านหินลือชา รถม้าลือลั่น
เครื่องปั้นลือนาม งามพระธาตุลือไกล
ฝึกช้างใช้ลือโลก"

ถ่านหินลือชา

รถม้าลือลั่น

เครื่องปั้นลือนาม

งามพระธาตุลือไกล

ฝึกช้างใช้ลือโลก

สภาพทั่วไป

ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดลำปาง ตั้งอยู่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพฯ ตามทางหลวงแผ่นดินสายพหลโยธิน ประมาณ ๖๐๒ กม. ตามทางรถไฟประมาณ ๖๒๕ กม. มีเนื้อที่ประมาณ ๑๒,๕๓๓.๙๖๑ ตร.กม. หรือประมาณ ๗,๘๓๓,๗๒๖ ไร่ มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ ๕ ของภาคเหนือ รองจากเชียงใหม่ ตาก แม่ฮ่องสอน และเพชรบูรณ์ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดข้างเคียงถึง ๗ จังหวัด ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงรายและพะเยา

ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดตาก

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดแพร่ และสุโขทัย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดลำพูน

สภาพภูมิประเทศ

จังหวัดลำปาง อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล ๒๖๘.๘๐ เมตร พื้นที่มีลักษณะเป็นรูปยาวรี ภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง มีภูเขาสูงอยู่ทั่วไป ทอดตัวยาวตามแนวทิศเหนือไปทางทิศใต้ของจังหวัด และในบริเวณตอนกลางของจังหวัดบางส่วนมีที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำ และตามลักษณะทางกายภาพทางด้านธรณีสัณฐานวิทยา จังหวัดลำปางมีพื้นที่เป็นที่ราบล้อมรอบด้วยภูเขา มีลักษณะเป็นแอ่งแผ่นดินที่ยาวและกว้างที่สุดในภาคเหนือ เรียกว่า “อ่างลำปาง” ลักษณะภูมิประเทศแบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ คือ

บริเวณตอนบนของจังหวัด เป็นที่ราบสูง ภูเขา และเป็นป่าค่อนข้างทึบ อุดมสมบูรณ์ด้วยไม้มีค่าได้แก่ พื้นที่อำเภอเมืองปาน แจ้ห่ม วังเหนือ และงาว

บริเวณตอนกลางของจังหวัด เป็นที่ราบและที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำ ซึ่งเป็นแหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญของจังหวัด ได้แก่ พื้นที่อำเภอห้างฉัตร เมืองลำปาง เกาะคา แม่ทะ และสบปราบ

บริเวณตอนใต้ของจังหวัด เป็นป่าไม้ร้าง บางส่วนเป็นทุ่งหญ้า ได้แก่ พื้นที่อำเภอเถิน แม่พริก บางส่วนของอำเภอศรีมอญ และแม่ทะ

สภาพภูมิอากาศ

จากลักษณะพื้นที่ของจังหวัดที่เป็นแอ่งคล้ายก้นกระทะ จึงทำให้อากาศร้อนอบอ้าวเกือบตลอดปี ฤดูร้อนร้อนจัด และหนาวจัดในฤดูหนาว โดยมีอุณหภูมิสูงสุด ๔๓.๑ องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ ๖ และ ๘ เมษายน ๒๕๕๓ ณ สถานีตรวจวัดอำเภอเถิน และมีอุณหภูมิต่ำสุด ๖.๓ องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๔ ณ สถานีตรวจวัดอำเภอเถิน และในปี ๒๕๕๔ ปริมาณน้ำฝนสะสมวัดได้ ๑,๘๕๒.๗ มิลลิเมตร (ณ สถานีตรวจวัดน้ำฝนอำเภอเมืองลำปาง) ลักษณะภูมิอากาศ แบ่งออกได้เป็น ๓ ฤดู คือ

ฤดูร้อน เริ่มประมาณต้นเดือน มีนาคม จนถึงกลางเดือน พฤษภาคม อากาศจะร้อนอบอ้าว ช่วงที่มีอากาศร้อนที่สุด คือ เดือนเมษายน

ฤดูฝน เริ่มประมาณกลางเดือน พฤษภาคม

ฤดูหนาว เริ่มประมาณเดือน พฤศจิกายน จนถึงเดือน กุมภาพันธ์ อากาศจะหนาวเย็น ช่วงที่มีอากาศหนาวจัด คือ เดือนมกราคม

• **อุทยานแห่งชาติ** จำนวน ๗ แห่ง

ที่	อุทยานแห่งชาติ	ที่ตั้ง	เนื้อที่ทั้งหมด (ไร่)	เนื้อที่อยู่ใน จ.ลำปาง (ไร่)
๑	แจ้ซ้อน	อ.เมืองปาน จ.ลำปาง	๔๘๐,๐๐๐	๔๘๐,๐๐๐
๒	ขุนตาล	อ.ห้างฉัตร จ.ลำปาง - จ.ลำพูน	๑๕๙,๕๕๖.๒๕	๑๒๐,๓๕๐
๓	เวียงโกศัย	จ.แพร่, อ.เถิน - สบปราบ - แม่ทะ	๒๕๖,๒๕๐.๐๐	๑๖๗,๙๑๒
๔	แม่ยม	จ.แพร่, อ.งาว	๒๘๔,๒๑๘.๗๕	๗,๖๗๕
๕	ดอยหลวง	จ.เชียงราย, อ.วังเหนือ	๗๓๑,๒๕๐.๐๐	๑๘๗,๒๗๘
๖	แม่วะ	จ.ตาก, อ.เถิน- แม่พริก	๓๖๔,๑๗๓.๐๐	๒๖๔,๑๗๓
๗	ถ้ำผาไท (เตรียมการ)	อ.งาว - แจ้ห่ม - แม่เมาะ	๗๕๘,๗๕๐.๐๐	๗๕๘,๗๕๐
	รวม		๓,๐๓๔,๑๙๘	๑,๙๘๖,๑๓๘

• **เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า** จำนวน ๑ แห่ง

ที่	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	ที่ตั้ง	เนื้อที่ทั้งหมด (ไร่)	เนื้อที่อยู่ใน จ.ลำปาง (ไร่)
๑	ดอยผาเมือง	จ.ลำพูน - อ.ห้างฉัตร	๓๖๔,๔๔๙	๘๖,๙๘๔

• **วนอุทยานแห่งชาติ** จำนวน ๑ แห่ง

ที่	วนอุทยานแห่งชาติ	ที่ตั้ง	เนื้อที่ทั้งหมด (ไร่)	เนื้อที่อยู่ใน จ.ลำปาง (ไร่)
๑	ม่อนพระยาแช่	ท้องที่ ต.พิชัย อ.เมืองลำปาง	๑๘,๕๗๙ - ๐ - ๐๐	๑๘,๕๗๙-๐-๐๐

การปกครอง

จังหวัดลำปางแบ่งออกเป็น ๑๓ อำเภอ ๑๐๐ ตำบล ๙๓๑ หมู่บ้าน ๑๐๔ ชุมชน (เฉพาะชุมชนในเขตเทศบาลนครลำปาง ๔๑ ชุมชน และเทศบาลเมืองเขลางค์นคร ๖๓ ชุมชน) ๑ องค์การบริหารส่วนจังหวัด ๑ เทศบาลนคร ๑ เทศบาลเมือง ๓๙ เทศบาลตำบล ๖๒ องค์การบริหารส่วนตำบล ตามรายละเอียดดังนี้

ลำดับที่	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	ชุมชน	เทศบาล	อบต.
๑	เมืองลำปาง	๑๙	๑๔๔	๑๐๔	๕	๑๐
๒	แม่เมาะ	๕	๔๔	-	๑	๔
๓	เกาะคา	๙	๗๘	-	๘	๒
๔	เสริมงาม	๔	๔๒	-	๓	๒
๕	งาว	๑๐	๘๕	-	๒	๘
๖	แจ้ห่ม	๗	๖๔	-	๓	๕
๗	วังเหนือ	๘	๘๐	-	๒	๘
๘	เถิน	๘	๙๕	-	๔	๔
๙	แม่พริก	๔	๓๐	-	๓	๑
๑๐	แม่ทะ	๑๐	๙๔	-	๔	๖
๑๑	สบปราบ	๔	๔๖	-	๑	๔
๑๒	ห้างฉัตร	๗	๗๓	-	๔	๔
๑๓	เมืองปาน	๕	๕๖	-	๑	๔
	รวม	๑๐๐	๙๓๑	๑๐๔	๔๑	๖๒

การบริหารราชการ ส่วนราชการในจังหวัดลำปาง แบ่งออกเป็น ๔ ลักษณะ

ประเภท	จำนวน (หน่วย)	หมายเหตุ
- ราชการบริหารส่วนภูมิภาค	๓๑	-
- ราชการบริหารส่วนกลาง	๗๐	-
- ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น	๑๐๔	อบจ. ๑ แห่ง เทศบาล ๔๑ แห่ง อบต. ๖๒ แห่ง
- หน่วยงานอิสระ	๒๕	-

อาคาร
ศาลากลางจังหวัดลำปาง

